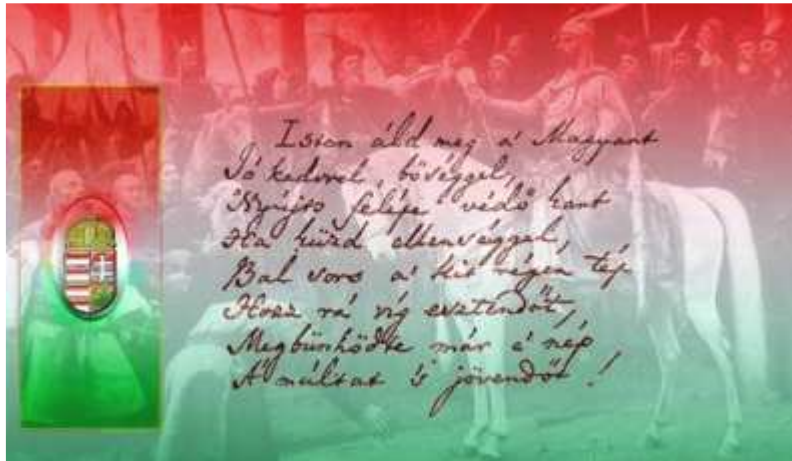

190 éves a Himnusz

A Habsburg Birodalomnak - amelynek Magyarország is része volt - 1797-ben, a napóleoni háborúk idején született himnusza. Joseph Haydn angliai koncertkörútján tapasztalta meg, hogy milyen lelkesítő hatással van az angolokra a brit himnusz, a God Save the King, és hazatérve hasonló, a hazafias érzelmek felkeltésére alkalmas darabot komponált. Így született meg Leopold Haschka versére a Gott erhalte Franz den Kaiser. A dal először 1797. február 12-én, I. Ferenc császár születésnapján csendült fel. A darab - amelynek magyar szövege is megszületett - a kezdetektől a soknemzetiségű Habsburg Birodalom, majd az Osztrák-Magyar Monarchia himnuszának számított, hivatalos eseményeken ez csendült fel. Magyarországon azonban soha nem lett igazán népszerű.

Himnusz, a Magyar nép
divataros székadaiból.
Weke. Januar. 22d.
1820

Isten áld meg a Magyarant
Jó kedvvel, bőséggel,
Krisztos feléje védő kant
Éta kürd ellenvággal,
Bal voss a' kis négen táj
Hossz rá' vig evatendöt,
Megtünhötke már a' nép
A' múltat é' jövendöt!

Öseintes felhözad
Karpát szent bérzére,
Attalad nyert szép harat
Bendegekének vére.
É' merre dúgnak labjai
Tiszának, Dunának
Árpád hőv nagyatjai
Felvirágosának.

É' Estünk. Hunyag mezejin
É' kalászot lengettel,

A magyarságnak a 19. századig nem volt nemzeti himnusza

A magyarságnak a 19. századig nem volt nemzeti himnusza, Kölcsey műve előtt a katolikus magyarok nemzeti imaként a Boldogasszony anyánk című, valószínűleg a 18. század elején keletkezett egyházi népéneket és az Ah, hol vagy magyarok tündöklő csillaga kezdetű Szent István-éneket, a reformátusok a 90. zsoltárt (Tebenned bízunk eleitől fogva) énekelték. Felekezeti hovatartozástól függetlenül népszerű volt a hatóságok által tiltott Rákóczi-induló is, amelyet később a francia Hector Berlioz és Liszt Ferenc is megzenésített.

Kölcsey 1815-ben Szatmárcsékére költözött öccséhez, akinek rossz gazdálkodása miatt a családi birtok rendbetétele a költő vállára nehezedett. Vidéki elszigeteltségében, magányában formálta költészetét, új műfajokkal próbálkozott; 1821-től kezdődő lírai korszakának fő műfaja a hazafias szabadságóda és a népköltészet eredményeit felhasználó lírai dal lett. A bécsi udvar alkotmánytipró intézkedéseinek fokozódása idején, 1823 januárjában keletkezett hazafias költészetének legnagyobb remeke, a Hymnus.

A költemény műfaja óda, azon belül himnusz. Keretes szerkezetű költemény. A vers keretét adó első és utolsó versszak – a könyörgés – imát, fohászt tartalmaz. A keret által közrefogott versszakok a múltat és jelent állítják szembe egymással. A 2–3. versszak a múlt dicső pillanatait emeli ki: a honfoglalást, a gazdasági virágzást és Mátyás király győzelmeit. A következő versszakok a múlt szenvedéseiről szólnak: a mongolok, törökök támadásairól, a belső széthúzásokról, a testvérharcokról. A 6–7. versszakban a múlt képei összemosódnak a jelennel. A képek erejét az ellentétek fokozzák. A vers végén a bűnök felsorolása után ismét elhangzik a fohász, de a hangsúly áthelyeződik: a költő már csak szánalomért könyörög.

A Hymnus először 1829-ben jelent meg

A Hymnus először 1829-ben Kisfaludy Károly Aurorájában jelent meg, a kéziraton még szereplő "Magyar nép zivataros századaiból" alcím nélkül, ami egyes irodalomtörténészek szerint szerkesztői önkény vagy a cenzúra kijátszása miatt történt. A Hymnus 1832-ben, Kölcsey munkáinak első kötetében már a szerző által adott alcímmel látott napvilágot.

A Himnusz megzenésítésére 1844-ben, a költő halála után hat évvel hirdetett pályázatot Bartay András, a pesti Nemzeti Színház igazgatója. A 20 arany pályadíjat a beérkezett tizenhárom pályaműből Erkel Ferencnek, a Nemzeti Színház karmesterének ítélte a zsűri, a mű bemutatására 1844. július 2-án a Nemzeti Színházban került sor, hivatalos állami ünnepségen 1848. augusztus 20-án csendült fel először.

A 190 éves Himnuszt a közmegegyezés tette nemzeti imádságunkká, hivatalosan azonban csak az 1949-es alkotmányt alapjaiban módosító 1989. évi XXXI. törvény iktatta nemzeti jelképeink sorába. A magyar

nemzeti himnusz tehát csak 1989-ben került hivatalosan a Magyar Köztársaság alkotmányába. 1903 előtt az állami himnusz Joseph Haydn „Gott erhalte” című műve, az osztrák császári himnusz volt. Az idézett következő forrásból is kitűnően az ezeréves magyar törvénytárba az 1989. október 18-án elfogadott és a Magyar Közlönyben – az 1956. október 23-án kezdődött forradalom és szabadságharc napra harmincharmadik évfordulóján – október 23-án kihirdetett 1989. évi XXXI. törvény 75. §-val került beiktatásra: „75. § A Magyar Köztársaság himnusza Kölcsey Ferenc Himnusz című költeménye Erkel Ferenc zenéjével.”

Egy anekdota szerint a szocializmus idején Rákosi Mátyás pártfőtitkár megbízta Illyés Gyulát és Kodály Zoltánt egy másik, „szocialista” himnusz szerzésével, amely szerinte a címerhez hasonlóan, változtatásra szorult. Kodály Zoltán válasza erre annyi volt: „Minek új? Jó nekünk a régi himnusz.” Ezzel az új himnusz témája lekerült a napirendről.

2006. május 7-én avatták fel Budakeszin a Himnusz szobrát. V. Majzik Mária kilenc méter hosszú, négy és fél méter magas alkotása egy kör sugarai mentén jeleníti meg a vers sorait, melynek közepén egy kétméteres, bronzból készült Isten-alak látható. A szobor hét ívből álló szerkezetében hétszer három bronzharang szólaltatja meg az ünnepeken Erkel Ferenc művét.